

MARIA SANN

Rakennus

1.4. - 6.5.2023

Huoneen keskellä seisoo talo. Ei siis niin kuin tavallisesti, että huone olisi omalla paikallaan talon sisällä, vaan toisin päin: Maria Sannin näyttelyn keskiössä on aikuisten kuvakirja, joka muodostaa samalla rakennuksen pienoismallin. Digitaalisesti toteutetuissa kuvituksissa lomittuvat leikki ja suru. Graafinen kuusi itkee kohtaamisen mahdottomuutta. Kokonaisuus on monikerroksinen ja kompleksinen, kuten Marian sukujuuret.

Synnyin vuonna 1982 silloiseen Neuvostoliittoon ja vietin Moskovan esikaupungissa ensimmäiset kymmenen elinvuottani. Lapsena koin olevani aivan samanlainen kuin muut ikätoverini.

Kunnes kaikki muuttui. Perestroikan epäonnistumista seurasi Neuvostoliiton kaatuminen, rahan arvon heikentyminen, rikollisuuden lisääntyminen, Tšetšenian sodat. Marian vanhemmat alkoivat pohtia perheelleen muita vaihtoehtoja. Muutosta Marian isän synnyinkaupunkiin, Helsinkiin, on nyt kulunut 30 vuotta. Suomessa Maria joutui kohtaamaan maahanmuuttajiin kohdistuvat ennakkoluulot. Ryssittely oli arkirasismia, joka saatettiin pukea myös kohteliaisuudeksi: ”Sinähän olet kiva venäläiseksi.” Maria omaksui mielellään perheen suomenruotsalaiset sukujuuret, vaikka tähänkin vähemmistöön liittyi stereotyyppioita. Valkoinen ihonväri piilotti muukalaisuuden, mutta ulkopuolisuuden kokemus säilyi.

Muistan, kuinka Maria Sann osallistui kevättalvella 2022 Galleria Kuvituksen ryhmänäyttelyyn. Marian teos oli utuisen vaaleanpunainen puistonäkymä. ”Koen itseni kaupunkilaiseksi ja rakastan kauniita, hyvin hoidettuja puistoja”, hän kuvaili omia lähtökohtiaan. Hän oli saanut juuri taideapurahan, jonka turvin hän pääsisi tutustumaan uudelleen synnyinkaupunkiinsa.

Sitten alkoi sota.

Lähteet:

Kajaste, Helmi: Rakenna, kärsi ja unhoita. Kosmos 2020.

Römpötti, Harri: Paluu Moskovaan. Helsingin Sanomat 18.2.2022.

Perec, Georges: Tiloja / Avaruuksia. Loki-Kirjat 1992.

Sann, Maria: Toiseuden kokemuksia Suomessa ja Venäjällä. Onnimanni 4/2022. Lastenkirjainstituutti.

Oivaltavista graafisista kuvituksista tunnettu Maria Sann on valmistunut taiteen maisteriksi Aalto-yliopistosta 2018 ja kuvittanut kuusi kirjaa. Hän on saanut Rudolf Koivu -palkinnon 2021 ja Kauneimmat kirjat -palkinnon 2022.

mariasann.com

Asenneilmapiiri Venäjää ja venäläisiä kohtaan oli avoimen vihamielinen, ja netin keskustelupalstojen kommentit toistivat taas Marian lapsuuden kokemuksia. Venäläiset taiteilijat eivät saaneet enää saapua Suomeen. Heidän siipensä oli katkaistu. Suomenruotsalainen kuvittaja Maria Sann sai sen sijaan matkustaa vapaasti Venäjälle.

Löytöretki lapsuuden maisemiin ja samalla omaan sisäiseen lapseen repi ja rakensi. Maria kuvaili tuntemuksiaan matkan jälkeen näin: ”Oli hurja askel mennä maahan, jota koko maailma boikotoi. Mutta nyt aikuisena tiedän mistä olen vastuussa – ja mistä en. Tuomitsen sodan, mutta olen syntynyt Venäjällä, eikä sitä pidä hävetä.” (HS 18.12.2022) Maria vieraili Moskovassa myös lastenkirjatekijöiden Berrywater-festivaalissa ja seurasi Innokentij Kelejniovon luentoa, joka lähestyi kirjaa arkkitehtonisesti.

Seinällä olevassa mustavalkoisessa kuvituksessa Maria kumaruu kurkistamaan vanhan kotitalonsa sisään. Hän on kuin Ihmemaan Liisa, joka on kasvanut liian suureksi. Tämän näyttelyn aiheenakaan ei varsinaisesti ole rakennus, vaan pikemminkin se, mitä ja keitä on sen ulkopuolella tai sisäpuolella. Sannin kuvamaailma pakottaa katsojan pohtimaan sisä- ja ulkopuolta: sitä mikä on meidän ulkopuolellamme, keitä haluamme kutsua sisään ja keiden pysyvän ulkona.

”Rajat ovat viivoja. Miljoonat ihmiset ovat kuolleet näiden viivojen vuoksi”, kirjoittaa Georges Perec. Maria Sann rakentaa omilla viivoillaan yhteyttä ja dialogia. Juna suhahtaa ohi voimalinjojen. Herkkyyks ja rohkeus matkaavat rinnakkain.

– Veera Pekkinen, kuraattori

